

HÖGER KAREL

narodil se 17. 6. 1909 v Brně, zemřel 4. 5. 1977 v Praze. Český herec. Člen Zemského divadla v Brně v letech 1932—1940.

Karel Höger v době svého angažmá v brněnském Zemském divadle (1937)

Byl nejmladší z třinácti dětí; otec byl topičem v cihelně, matka měla kráček a později nádražní stánek s novinami a cukrovím. Vystudoval učitelský ústav v Brně a pak dvě léta vyučoval na obecné škole, nejprve v Lomnici u Tišnova, později v Židenicích. Ještě během vojenské prezenční služby začal studovat herectví na brněnské konzervatoři (1928—1930) a ukončil je za pouhé dva roky. Když pak v roce 1932 nastoupil první profesionální angažmá jako člen činohry Zemského divadla v Brně, mohl se s prospěchem opřít i o dlouhou praxi divadelního amatéra v brněnském Bratrství, kde začínal i Högrův starší bratr Rudolf, pozdější pedagog na Janáčkově akademii múzických umění. Za osm let svého brněnského působení, kde byli jeho hereckými partnery Josef Skřivan, Ema Pechová, Otta Čermák, Zdeňka Gráfová, později též Vladimír Leraus, Vlasta Fabiánová a Oldřich Lukeš, vytvořil na sto dvacet různých rolí. Setkal se s režiséry různých naturelů i různé orientace a generační příslušnosti: Rudolfem Waltrem, Alešem Podhorským, E. F. Burianem, Václavem Jiříkovským a Janem Škodou. Tehdejší způsob provozu nutil herce k tomu, že studovali deset až patnáct rolí za jedinou sezónu. I při takovém pracovním vypětí pokračoval ve studiu na brněnské filozofické fakultě, kde absolvoval čtyři semestry estetiky. Zároveň působil v Zemském divadle jako

vedoucí dětských představení. Jako jedenařtřicetiletý stal se v roce 1940 členem činohry Národního divadla v Praze, na jehož scénách vytvořil až do své smrti bezmála sto postav. Po určité době působil jako externí pedagog na pražské AMU a FAMU. Třebaže byl už v letech svého brněnského angažmá hercem nevšedního nadání a mimořádně pílě, nad jiné přesvědčivým představitelům lyrického i komediálního mládí — *Radúze* (1934), *Švandy* (1935), učitele *Zajíčka* (1937) nebo *Toniho* z Čapkovy Matky (1938), předurčen k jejich ztělesnění jak psychofyzickými dispozicemi, tak hereckým typem — do širšího povědomí diváků pronikl teprve počátkem 40. let, a to především jako herec filmový, vytvářející postavy sympatických i slabošských milovníků. Souběžně s filmovou činností, ale na úkolech mnohem náročnějších a závažnějších, rozvíjelo se Högerovo herectví na mateřské scéně. Ze tří desítek rolí, které tam vytvořil až do konce války ve spolupráci s režiséry Frejkou, Novákem, Borem, Dostalem a Podhorským, vystupuje do popředí *Florizel* ze Zimní pohádky (1941), *Princ Bedřich Homburský* ze stejnojmenného dramatu Kleistova (1942), *Jan Skalník* ze Šrámkova Léta (1943) a *Malvolio* z komedie Cokoli chcete (1944); právě tento výkon ukázal Högerovo herectví z jiných, dotud jen málo známých a využívaných stránek — jeho schopnost ostře vrývavé komediální nadsázky, která z postavy promrskané bohatou jevištní tradicí vylupuje její pro dnešek míněné poselství. V prvních poválečných sezónách zaujal Höger zejména svým netradičním, desakralizovaným i odpatetizovaným pojetím Tylova *Jana Husa* (1945).

Nejplodnějším obdobím Högerovy herecké tvořivosti byla léta padesátá, zejména jejich

Karel Höger a Zdenka Procházková v inscenaci Kiltyho dramatické montáže *Drahý lhář* na scéně Státního divadla v Brně (1976)

Karel Höger (portrét z roku 1960)
V roce 1963 jmenován národním umělcem.

druhá polovina. A třebaže i později vytvořil řadu velkých jevištních postav — spisovatele *Strunu* v *Křišťálové noci* (1961), *Ágase* v maďarské hře *Zítka pokračujeme* (1962), *G. B. Shawa* v *Kiltyho Drahém Iháři* (1963), *pana Antroba* ve Wildrově komedii *Jen o chlup* (1966), *polního kazatele* v *Matce Kuráži* (1970) aj. — mělo zmíněné desetiletí v Högerově tvůrčím vývoji dominantní postavení právě v tom, že jak na divadle, tak i ve filmu přinášelo kontinuitu ansámblově rozvíjené tvorby, plynulou řadu vynikajících výkonů, z nichž téměř každý ukazoval nové stránky Högerova herectví. Na počátku tohoto období to byl gestapák *Böhm* ze hry *Lidé bděte* (1951), na jeho konci *Willy Loman* z *Millerovy Smrti obchodního cestujícího* (1959), další výrazný mezník ve vývoji Högerova herectví. A mezi nimi učitel *Penkava* (*Tvrdohlavá žena*, 1952), Čapkův *Loupežník* (1954), *Ahmed Riza* (*Podivín*, 1957), *Nicolas*

Denery (*Podzimní zahrada*), *námořník Alexej* (*Optimistická tragédie*), *Alfréd Morák* (*Srpnová neděle*, 1958), ale i *Šavlička* z *Krejčovy* objevné inscenace *Strakonického dudáka* (1958).

Neopřehlízíme-li k dvouletému studiu na dramatické konzervatoři, působil Höger jako profesionální herec po dobu pětadvaceti let. Uplatnil se při tom ve všech odvětvích a disciplínách herecké tvorby, jak je postupně přinášel rozvoj dramatického umění. Vedle herectví divadelního, které trvale pokládal za nejvýznamnější složku své mnohostranné tvůrčí činnosti, účinkoval v rozhlasu, filmu, televizi a zároveň se intenzívně věnoval i uměleckému přednesu. V každém z těchto jednotlivých odvětví cvičil své schopnosti v rozpětí rovněž neobyčejně širokém: od postav milovnických až po ty nejnáročnější role charakterní, včetně postav historických, jako byl filmový *Mikuláš Aleš* (1951), *Václav IV.* (1955), *Bedřich Smetana* (1955) nebo *Jan Neruda* (1956); od komentářů k filmům kresleným, loutkovým, dokumentárním a stříhovým až po dabing; od rozhlasových a televizních pásem až po náročné role dramatické v rozhlasu a televizi. Také v oblasti uměleckého přednesu zvládl všechny základní útvary: pohádky (v rozpětí od *Erbena* a *Karafiátových Broučků* až po *Rumcajse*), veršovanou lyriku, prózu humoristickou i filozofující. Bylo-li zpočátku těžště Högerova uměleckého přednesu v poezii (*Zpěvy slažké Francie*), později se hercův zájem postupně přesouval k vypravěčské próze (*Příhody lišky Bystroušky*). Zvláště významná byla Högerova spolupráce s pražskou *Violou* a *Lyrrou* pragensis. Jako málokomu z jeho hereckých kolegů a současníků podařilo se právě Högerovi proniknout do světa dětského diváka i posluchače a položit prostřednictvím svého svrchovaného umění základy k dalšímu rozvíjení umělecké vnímavosti. V posledním tvůr-

Karel Höger na generální zkoušce muzikálu *Kabaret v Redutě* (31. 3. 1977)

